

mother for a child are the most important ones for successful overcoming of difficult situations. These relationships support effective difficulties resistance, provide child's feeling of safety, reduce the level of anxiety. That is why in the conditions of difficult situation child uses the strategy of adherence that includes his or her active behavior focused on establishment of close relationships with mother.

Basic structural constituents of parent/child relationships are adult's attitude towards child and child's attitude towards parents. Adult's attitude towards child determines peculiarities of parent/child relationships as child is not a subject of processes that cause the effect of parents' attitude determinants.

Key words: relationships, relationships of parents and senior pre-schools, preschool children, parents, a family.

Стаття надійшла до редакції 20.02.2018

О. Г. Косенчук

ІННОВАЦІЙНА ОСОБИСТІТЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

Анотація. У статті здійснено науковий аналіз проблеми формування інноваційної особистості майбутнього педагога дошкільної освіти в системі підготовки у закладах вищої освіти. Проаналізовано стан наукових розвідок вітчизняних та світових науковців в аспекті становлення інноваційної особистості. Здійснено спробу сформулювати сутність ключових понять.

Ключові слова: особистість, інновація, інноваційна особистість педагога, індивідуальна освітня траєкторія.

Постановка проблеми. В умовах євроінтеграції освітнього процесу відбувається педагогічна трансформація, яка прямо пропорційно впливає на систему вищої освіти України, як наслідок – виникає нова соціальна потреба в інноваційному педагогові, спроможному надавати якісні освітні послуги. Вектор оновлення педагогічної системи професійної підготовки вихователя закладу дошкільної освіти змінено у зв'язку із запровадженням сучасної освітньої парадигми, прийняттям та реалізацією державних освітніх стандартів, оновленням закону України «Про освіту».

Означене питання порушується й на законодавчо-нормативному рівні, про що свідчить спектр нормативних директивів: Національну доктрину розвитку освіти (2002 р.), Закон України “Про освіту” (2017 р.), Закон України “Про вищу освіту” (2017 р.), Наказ МОН України «Про внесення змін до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» (2017 р.), Державний стандарт вищої освіти (2017). Дані документи регламентують пріоритети національної освіти щодо

формування інноваційної особистості сучасного педагога. Отже, пріоритетним завданням підготовки в закладах вищої освіти є формування інноваційної особистості майбутнього спеціаліста.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Проблема підготовки майбутніх вихователів у закладах вищої освіти розглядається в наукових доробках Г. Беленької, А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Жаровцевої, О. Кононко, К. Крутій, О. Пехоти, Т. Танько, Г. Троцько, А. Харківської та ін. Щодо проблематики загальної педагогічної інноватики вона стала предметом наукових досліджень вітчизняних та світових науковців. У зв'язку з цим ми співвіднесли науковців із напрямками їхніх досліджень, результати чого представили в таблиці.

Таблиця 1

Співвідношення науковців із напрямками їхніх досліджень

Напрямок дослідження інновацій	Прізвище ім'я дослідників
Дослідження сутності інновацій	І. Підласий, В. Паламарчук, О. Савченко
Розробка різноманітних новітніх моделей змісту педагогічної освіти, визначення структури	І. Зязюн, М. Євтух,
Закономірності функціонування та розвитку інноваційних процесів у педагогічних системах	О. Киричук, М. Поташник, Г. Цветкова
Історія виникнення нововведень і узагальнення вітчизняного та світового педагогічного досвіду інноваційного спрямування у вищій школі	І. Аносов, Л. Вовк, В. Кремень
Підготовка педагогічних кадрів до впровадження нововведень, формування готовності до майбутньої інноваційної діяльності	І. Гавриш, Л. Подимова, В. Сластьонін, С. Сисоєва
Управління інноваційними освітніми процесами	Л. Ващенко, Л. Даниленко, О. Мармаза, О. Хомеріки
Удосконалення педагогічних технологій у процесі підготовки педагогічних кадрів	В. Бондар, І. Богданова, В. Євдокимов, О. Пехота
Педагогічна експертиза, оцінювання та вимірювання нововведень	Л. Буркова, Л. Даниленко, В. Паламарчук
Інноваційні процеси в системі післядипломної освіти та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів	О. Козлова, М. Чегодаєв

Отже, значна кількість наукових розвідок у площині інновації підтверджує її актуальність, проте інноваційна особистість майбутнього вихователя не стала предметом окремого спеціального дослідження.

Мета статті – здійснити теоретичний аналіз наукової проблеми формування інноваційної особистості майбутнього педагога закладу дошкільної освіти. Реалізацію мети вбачаємо у виявленні концептуальних положень про інноваційну особистість як суб'єкта інноваційної освітньої діяльності, що ґрунтується на інтерактивних освітніх технологіях із доведеною ефективністю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виховати гармонійну особистість дитини здатну адаптуватися в сучасному життєвому просторі, готовий, на нашу думку, інноваційний педагог. Ключове завдання, яке постає перед науковцями та практиками, – розробка дієвих технологій для формування конкурентоспроможної інноваційної особистості сучасного педагога в умовах закладу вищої освіти.

Цілком погоджуємося з думкою Л. Козак, яка зазначає, що «...система вищої освіти в Україні характеризується поширенням освітніх інновацій, активним пошуком нових підходів у теорії та практиці навчання і виховання студентської молоді, орієнтацією на розвиток інноваційної особистості майбутнього фахівця, що обумовлює зміни в системі підготовки викладача до професійної діяльності» [5, с. 99].

В. Кремень вважає, що «на принципах інноваційності має будуватися вся освітня діяльність та система відносин у суспільстві» [6, с. 93]. «Ідеться не просто про те, щоб формувати носія знань, де визначаються шляхи формування творчої особистості, здатної використовувати здобуті знання для конкурентоспроможної діяльності в будь-якій сфері суспільного життя, а й про інноваційний розвиток суспільства» [6, с. 94]. Продовжуючи думку науковця, посилаємося на його трактування поняття «інновація»: «не лише нове введення, а й здатність до нового мислення, до переосмислення існуючих теорій, сталих істин, правил та норм поведінки в науці, освіті, політиці, культурі. Жодне нововведення не відбувається, якщо мислення не буде інноваційним» [4, с. 233-234]. Академік актуалізує проблематику інноваційної людини, адже саме інноваційна людина може осмислити ті суперечності, які породжують сучасний етап розвитку науково-технічної революції [4, с. 233-234].

Зважаючи на вищезначене, можна зробити припущення, що «інноваційний розвиток суспільства» сприяє професійному становленню конкурентоспроможної інноваційної особистості. Безумовно, інноваційний розвиток суспільства потребує інноваційних особистостей. Проаналізуємо логічний дуалістичний зв'язок між ними: інноваційний

розвиток суспільства організовує інноваційну діяльність, яка створює інноваційно-освітній простір, що впливає на інноваційну освітню траєкторію, яка мобілізує формування інноваційної особистості.

Особливої актуальності в дослідженні інноваційної особистості набуває інноваційно-освітній простір у процесі фахової підготовки в закладах вищої освіти. Аналогічну думку знаходимо в наукових розвідках Г. Цветкової, де дослідниця зазначає, що «...система вищої освіти повинна стати сучасним центром інноваційного професійного саморозвитку та самореалізації викладачів гуманітарних дисциплін, частиною креативно-розвивального освітнього простору вищого навчального закладу, де запроваджуються дієві, гнучкі, мобільні освітні ініціативи та інновації; поширюються передові освітні інтерактивні технології [9, с. 46].

Детальніше зупинимося на дослідженні інноваційної особистості. О. Старовойт в обґрунтуванні концепції інноваційної особистості як соціокультурного феномена зазначає, що «інноваційна особистість – це активний учасник інноваційного процесу, який володіє певними якостями і властивостями, що спонукають її до інноваційної діяльності як до творчого процесу щодо перетворення дійсності» [8, с.150]. Через інноваційний потенціал досліджує інноваційну особистість педагога досліджує Ю. Залевський. Під поняттям «інноваційний потенціал педагога» науковець трактує як «...сукупність соціокультурних і творчих характеристик особистості педагога, яка виявляє готовність удосконалювати педагогічну діяльність, а також наявність внутрішніх засобів та методів, здатних забезпечити цю готовність» [8, с. 150].

На думку Р. Швай, «...інноваційна людина сприймає світ не як незмінну і гармонійну структуру, до якої легко можна пристосуватися, а як систему завдань, які потрібно вирішити. Стимулом до діяльності інноваційної людини є бажання пізнавати, що проявляється не тільки у прагненні отримувати готові знання» [10]. Дослідниця тлумачить інновацію як ефект культуротворчої активності людини, витвір людської праці, зміни в соціальній поведінці людей та програму розвитку особистості. Лейтмотивом її дослідження є той факт, що в умовах переходу від репродуктивної до освіти інноваційного особистісно-зорієнтованого типу творчий процес ототожнюється з інвенційно-інноваційними, адаптаційними процесами, які мають місце в інноваційних формах соціальної поведінки та саморозвитку [10].

З іншого боку досліджує проблематику інноваційної особистості К. Гораш. Науковець зауважує, що «інноваційна поведінка педагога – це тип індивідуальної або колективної поведінки людини, який характеризується ініціативністю та потребою в системному освоєнні суб'єктами педагогічної діяльності нових способів і методів навчання та виховання або їх створенням та ефективним застосуванням у педагогічному процесі й різних сферах суспільного життя» [2, с. 174]. Тобто, інноваційну складову особистості педагога дослідниця вивчає через

призму її інноваційної поведінки. Цікавими для нашого дослідження стали інноваційні складові особистості, які визначила К. Гораш. Науковець зауважує, що серед професійних рис особистості сучасного педагога вагомимі місцем займають додаткові інноваційні складові: «інноваційне мислення», «інноваційна поведінка», «інноваційна культура» [2, с. 174].

Розглянемо детальніше тлумачення вищезазначених понять. Складний феномен «інноваційного мислення педагога» дослідниця розглядає як складову комплексного поняття «педагогічне мислення», яка має характерні ознаки, особливості, відрізняється специфікою та стереотипами [2, с. 175]. «Інноваційна культура педагога – це стійка система норм, правил і способів здійснення інноваційної діяльності, що ґрунтується на загальнолюдських нормах, правилах і моральних основах особистості, характерних для соціокультурної спільності (конкретних народів, націй, меншин); ціннісно-нормативна сфера якої включає найбільш поширені в конкретному суспільстві (педагогічному загалі, колективі, групі педагогів) уявлення про інновації, інноваційну діяльність педагога, методи і способи її проведення».

Г. Цветкова досліджує інноваційність як принцип нового педагогічного мислення. На її думку, це насамперед соціокультурний діалог та інноваційні методи навчання на основі розуміння, прийняття й визнання особистості як найефективніші форми та методи навчання за інноваційним принципом [9, с.48].

Справедливо зауважує О. Огієнко, що сутність понять «інноваційна діяльність» відображає не лише особливості процесу оновлення, внесення нових елементів у традиційну систему освітньої практики, а й органічно включає в себе характеристику індивідуального стилю діяльності вчителя-новатора [11, с. 28].

Дослідниці В. Єгорова та М. Голубева зазначають, що формування в закладах вищої освіти компетентного фахівця нового типу можливо здійснити шляхом залучення в освітню практику інноваційних педагогічних технологій, що мають доповнити, а в деяких випадках замінити традиційні підходи до навчання та виховання [3]. Зазначимо, що факторами успішності професійної діяльності, на думку дослідниць, є: сформованість та цілісність його особистості.

Узагальнюючи різні погляди науковців на дослідження проблеми інноваційної особистості педагога, можна відстежити певні тенденції: по-перше, особистість досліджується в процесі організації інноваційної діяльності; по-друге, обґрунтовуються та характеризуються інноваційні складові особистості; по-третє, вона вивчається у площині управління інноваційним освітнім процесом; по-четверте, розробці змістовно-технологічного забезпечення траєкторії інноваційно-освітнього простору.

Отже, пропонуємо визначення поняття «інноваційна особистість педагога». Для тлумачення поняття «особистість» ми звертаємося до матеріалу академіка І. Беха: «Це сукупність соціально значущих психічних

властивостей, відносин і дій індивідів, що склалися в процесі онтогенезу і визначають його поведінку як поведінку свідомого суб'єкта діяльності та спілкування» [1, с. 241]. При цьому зважали на тлумачення поняття «особистість педагога» поданого у Енциклопедії освіти: «...це особистість, яка виконує професійну роль шкільного вчителя, вихователя дошкільного закладу, вихователя школи-інтернату, викладача вищого навчального закладу» [4, с. 628].

Для нашого дослідження близьким до визначення поняття інновацій є підхід, запропонований В. Кременем: «Інновація має комплексне значення, адже складається з двох форм: власне ідеї та процесу її практичної реалізації. Сутнісною ознакою інновації є здатність впливати на загальний рівень професійної діяльності педагога, розширювати інноваційне поле освітнього середовища в навчальному закладі. Інтегральними якістьми інновацій є: інноваційний процес, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, інноваційне середовище» [4, с. 338].

Ураховуючи зазначене вище, можемо стверджувати, що *інноваційна особистість педагога – сукупність соціально значущих професійних компетентностей, які сприяють ефективній реалізації педагогічної ініціативи, соціальної відповідальності, професійно-освітньої мобільності, компетентної рефлексії у процесі творення траєкторії розвитку суб'єкта освітньої діяльності.*

Висновки і перспективи подальших наукових розвідок. Отже, питання інноваційної особистості досить актуальне та потребує детального дослідження, зокрема в умовах фахової підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. За результатами наукових розвідок було встановлено, що вища освіта має орієнтуватися на формування конкурентоспроможної інноваційної особистості майбутнього фахівця закладу дошкільної освіти. Подальших розвідок потребують визначення компонентів та складових інноваційної особистості майбутнього фахівця галузі дошкільної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бех І.Д. Психологічні джерела виховної майстерності: навч. посіб./ І.Д.Бех. – К.: Академвидав, 2009. – 248с.
2. Гораш К. Інноваційні складові особистості сучасного педагога /К. Гораш // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2014. – Випуск № 10 (Ч. 1). – С. 171-179.
3. Єгорова В. В., Голубева М. О. Інноваційні педагогічні технології в сучасному навчально-виховному процесі ВНЗ /В.Єгорова, М.Голубева // http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3966/Yehorova_Innovatsiini_pedagogichni.pdf
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України: головний ред. В.Г.Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

5. Козак Л. В. Структурно-компонентна модель підготовки майбутнього викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності / Л. В. Козак // Педагогічний процес: теорія і практика: Збірник наук. праць. – 2013. – Випуск 2. – С.98-110
6. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / Василь Кремень. – К.: Грамота, 2005. – 448 с
7. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору / В. Г. Кремень. – К.: Педагогічна думка. – 2009. – 520 с.
8. Старовой О. В. Концепція інноваційної особистості як соціокультурного феномена / О.В.Старовой // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії, [S.1.]. – 2017. – С.147-152.
9. Цветкова Г. Г. Інноваційність як принцип нового педагогічного мислення та шлях професійної самореалізації викладачів гуманітарних дисциплін / Г. Цветкова // Вища освіта України. – 2016. – № 1. – С. 42-48. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2016_1_9
10. Швай Р. І. Формування інноваційної особистості <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Shvay.php>
11. Формування майбутніх вчителів до інноваційної діяльності / Колективна монографія/ Авт. кол.: О.Огнієнко, Т. Калужна, Л. Мільто, Ю.Радченко, К. Ковтун – К., 2016. – 258с.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED:

1. Bekh I. D. Psykholohichni dzherela vykhovnoi maisternosti [Psychological Sources of Educational Skills]: navch. posib./ I.D.Bekh. – К.: Akademvydav, 2009. – 248 s. (in Ukrainian).
2. Horash K. Innovatsiini skladovi osobystosti suchasnoho pedahoha [Innovative Components of the Personality of a Modern Teacher]/ K. Horash // Problemy pidgotovky suchasnoho vchytelia. – 2014. – Vyp. No 10 (Ch. 1). – S. 171-179 (in Ukrainian).
3. Yehorova V. V., Holubieva M. O. Innovatsiini pedahohichni tekhnologii v suchasnomu navchalno-vykhovnomu protsesi VNZ [Innovative Pedagogical Technologies in the Modern Educational Process of Higher Educational Institutions]/ V. Yehorova, M. Holubieva // http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/396/6/Yehorova_Innovatsiini_pedahohichni.pdf (in Ukrainian).
4. Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of education]/ Akad. ped. nauk Ukrainy: holovnyi red. V.H.Kremen. – К.: Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s. (in Ukrainian).
5. Kozak L. V. Strukturno-komponentna model pidgotovky maibutnoho vykladacha doshkilnoi pedahohiky i psykholohii do innovatsiinoi

- profesiinnoi diialnosti [Structural-Component Model for Training a Future Teacher of Preschool Pedagogy and Psychology for Innovative Professional Activity]/ L. V. Kozak // Pedahohichnyi protses: teoriia i praktyka: Zbirnyk nauk. prats. – 2013. – Vypusk 2. – S. 98-110 (in Ukrainian).
6. Kremen V. H. Osvita i nauka v Ukraini – innovatsiini aspekty. Stratehiia. Realizatsiia. Rezultaty [Education and Science in Ukraine - Innovative Aspects. Strategy. Realization. Results] / Vasyl Kremen. – K.: Hramota, 2005. – 448 s. (in Ukrainian).
  7. Kremen V. H. Filosofiia liudynotsentryzmu v stratehiikh osvithnoho prostoru [Philosophy of Human-centrism in the Strategies of Educational Space]/ avt. V. H. Kremin. – K.: Pedahohichna dumka. – 2009. – 520 s. (in Ukrainian).
  8. Starovoi O. V. Kontseptsiiia innovatsiinoi osobystosti yak sotsiokulturnoho fenomena [Concept of Innovative Personality as a Sociocultural Phenomenon] / O.V.Starovoi // Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii, [S.I.]. – 2017. – S.147-152. (in Ukrainian).
  9. Tsvietkova H. H. Innovatsiinist yak pryntsyv novoho pedahohichnoho myslennia ta shliakh profesiinnoi samorealizatsii vykladachiv humanitarnykh dystsyplin [Innovation as a Principle of New Pedagogical Mentality and the Way of Professional Self-realization of Teachers of Humanitarian Disciplines] / H. Tsvietkova // Vyscha osvita Ukrainy. – 2016. – No 1. – S. 42-48. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2016_1_9 (in Ukrainian).
  10. Shvai R. I. Formuvannia innovatsiinoi osobystosti [Formation of Innovative Personality] <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Shvay.php> (in Ukrainian).
  11. Formuvannia maibutnikh vchyteliv do innovatsiinoi diialnosti [Formation of Future Teachers for Innovation] / Kolektyvna monohrafiia/ Avt. kol.: O.Ohniienko, T. Kaliuzhna, L .Milo, Yu.Radchenko, K. Kovtun – K., 2016. – 258 s. (in Ukrainian).

Аннотация. В статье осуществляется научный анализ состояния разработки проблемы формирования инновационной личности будущего педагога дошкольного образования в системе подготовки в учреждениях высшего образования. Проанализировано состояние научных исследований отечественных и зарубежных ученых в аспекте становления инновационной личности. Предпринята попытка сформировать сущность ключевых понятий.

Ключевые слова: личность, инновация, инновационная личность педагога, индивидуальная образовательная траектория.

Abstract. The article deals with the scientific analysis of the state of development of the problem of formation of the innovative personality of the future teacher of preschool education in the system of training in higher education institutions. The conceptual provisions about innovative personality as a subject of innovative educational activity, which is based on interactive educational technologies with proven efficiency, are revealed. The state of scientific researches of Ukrainian and foreign scientists in the aspect of becoming an innovative personality has been analyzed. The attempt was made to form the essence of key concepts. In particular “the innovative personality of the teacher is a set of socially important professional competences that contribute to the effective implementation of the pedagogical initiative, social responsibility, vocational and educational mobility, competent reflection in the process of creating the trajectory of development of the subject of educational activity. It has been established that the orientation of higher education should be oriented towards the formation of a competitive innovative personality of the future specialist of the institution of preschool education.

Key words: personality, innovation, innovative personality of the teacher, individual educational trajectory.

Стаття надійшла до редакції 27.02.2018

К. Г. Магрламова

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Анотація. Упродовж останніх років професійна освіта і професійна підготовка стали одним із найбільш розвинутих секторів економіки західних країн. Динамічний процес суспільного розвитку тісно пов'язаний із швидкими змінами кількісних параметрів національних систем освіти та оновленням нормативно-правової бази підготовки майбутніх фахівців.

Для Великої Британії характерною є розвинена система набуття кваліфікації. Навчання молоді здійснюється відповідно до правового регулювання університетської освіти Великої Британії, і на законодавчому рівні представлене низкою різних законів і актів. Метою є поглиблена підготовка молоді. Сучасний підхід до підготовки та перепідготовки трудового потенціалу, який використовується в британській освіті, характеризується різноманітністю змісту, форм і методів роботи.

Ключові слова: майбутні лікарі, вища медична освіта, організація підготовки лікаря, нормативно-правові документи, організація професійної підготовки.

Постановка проблеми. Визначальним чинником реформування